

בבא בתרא נא

שווערד

1. חידושי הרישב"א מסכת בבא בתרא דף נא עמוד א

א"ל פשיטא דדל זוזי מהכא ותקנה בשטרא. והפי' הנכון בזה דה"ק כיון דקביל זוזי והדר כתב ליה שטרא אפילו עבד לגלויי זוזי הא הדר אקניה ליה בשטרא, וכדאמרינן במסכת כתובות (ק"י א') גבי מי שהוציא שטר חוב על חבירו והלה מוציא שמכר לו את השדה, וא"ת ומנא לי' דהכי הוה, י"ל מדנקיט לה סתמא ומשמע אפילו במקום שנותנין מעות ואח"כ כותבין את השטר, ומכאן הביא ראייה הר' בעל העיטור ז"ל שאדם קונה קרקע בשטר ראייה ואע"פ שלא נכתב לקנין, ומורי נר"ו אומר דהא ליתא אלא אם כן כתוב בלשון מקנה וזהו כשאינו מדבר בלשון העדים אלא בלשון המקנה שדי מכורה לך שדי נתונה לך דומיא דגט, והא דקאמרינן הכא תקניה בשטר ולא דחי ליה דמיירי בשטר ראייה שאין בו לשון מקנה, או משום דנקיט ליה סתמא או אולי מנהגם היה לכתוב בלשון שטר מקנה.

2. חידושי הרישב"א מסכת בבא בתרא דף נא עמוד א

ולא אתמר עלה לא שנו אלא בשטר מתנה אבל בשטר מכר לא קנה עד שיתן דמים. וא"ת ויקנה בדמים, יש אומרים כגון שהיה מלוה שאינו קונה, וק"ל דא"כ כי יהיב מיהת דמים קנה בשטר והדרה קושיא דהכא לדוכתה דכי הדר כתיב לה שטר תיקנה בשטרא, לפיכך י"ל דהכי קאמר לא קנה עד שיתן דמים ובאותה שעה קונה בדמים ולא בדמים לחודיהו במקום שכותבים השטר הילכך הכא אם תמצא לומר שאין כאן דמים דלגלויי זוזי הוא דעבד אינו קונה בשטר לחודיהו עד שיפרש לו כן בפירוש.

3. חידושי הרישב"א מסכת בבא בתרא דף נא עמוד א

אע"פ שאין בו שוה פרוטה. איכא למידק מאי רבותא יש בזה בשלמא לגבי חליפין שקונה בדבר של ממון איצטריך לומר קונים בכלי אע"פ שאין בו שוה פרוטה, ונראה לי משום דכולהו שטרי מגט נפקי ליה והתם כתיב ונתן אשמועינן ד[א]אוטיות הגט קאי כדאיתא בגיטין (כ' א') דלא אמר' בהא אין נתינה בפחות משוה פרוטה וכדאמרינן (שם) כתבו על איסורי הנאה כשר.

4. שולחן ערוך חושן משפט סימן רמ: שני שטרי מכר היוצאים על שדה אחת מזמן אחד

א שני שטרות היוצאים על שדה אחת בשם קונה אחד ואין זמנם שוה. אם היה האחד מתנה והשני מכר לא ביטל האחרון את הראשון. שיש לומר שלהוסיף לו אחריות חזר וכתב בשם מכר אף על פי שלא היה כתוב שם אחריות, שאחריות טעות סופר הוא. וכן אם האחד מכר והשני מתנה, קנה השדה מזמן הראשון, שלא כתב לו שטר מתנה אלא ליפות כחו משום דין בן המצר. הגה: או לשאר דברים שמתנה עדיפא ממכר. וצריך שלא יראה בבית דין רק האחרון. [ו] דאם מראה שניהן הראשון עיקר (טור). וי"א דאם האחרון במכר. אף על פי שמראה שניהם בבית דין, שניהן קיימין (טור) שם בשם הרמ"ה.)

5. ספר נתיבות המשפט - סימן רמ

[א]... ומה שכתב הא שנתנו חז"ל עצה להלוקח שלא יראה שניהם לב"ד וכו', לפענ"ד נראה דהטעם פשוט, ודאי אם יודע בעצמו שהשטר מתנה נכתב רק לענין ערמה נגד בן המיצר ודאי דאסור לעשות כן אפילו אם אין לו רק שטר זה, וכן כשיודע שהשטר מכר לא נכתב רק לקנויניא לטרוף מהלוקחות ודאי אסור, רק דמיירי שיודע בעצמו שהשטר מתנה אמת והוא העיקר ועתה בא הדבר לענין בן המיצר לא יראה שניהם לפני הב"ד כי הב"ד יסברו שהשטר מכר הוא העיקר. וכן הוא בהיפך כשיודע ששטר מכר הוא העיקר ובה הדבר לענין בע"ח לא יראה השטר מתנה לפני הב"ד כי הב"ד ידונו במחשבתם היפך האמת ויסברו שהמתנה הוא העיקר:

6. חידושי הרישב"א מסכת בבא בתרא דף נא עמוד ב

ת"ר אין מקבלין פקדונות וכו'. רבינו שמואל ור"י פי' משום דלא לסייע ידי עוברי עבירה דעל הרוב משל בעל נוטלים אותם וגניבה הם וכל שכן דאיכא גלוי דעתא כשמפקיד אותם ביד אחרים, וא"ת שיקבלו ויחזירו לבעלים, איכא משום גלוי סוד ואפילו תאמר שהמעות הנמצאות ביד האשה נאמנת עליהם לומר שהם שלה לגמרי, אין להם לקבל מהם דגלויי דעתא איכא שמתכוונת להבריחה ולהטמינם ואין לנו להכניס עצמינו במקום שיש צד ונדנדו סיוע ידי עוברי עבירה.

7. חידושי הרישב"א מסכת בבא בתרא דף נא עמוד ב

מת העבד יחזיר לרבו. וטעמא דרוב המעות המצויות לו הם משל רבו, דעל הרוב קול יוצא למתנה וכיון דאפילו היו שלו לגמרי כיון דמית הרי הם הפקר מוטב שנחזיר (ברוב) [לרבו] שיש לו בהם דררא דממונא, ומסתמא כיון שהעבד בחזקתו ממונו בחזקתו, ובוהו כתב רבינו שמואל לשון שאינו מתחזור לקצת רבותי וזה לשונו מת יחזיר לרבו דמסתמא מה שקנה עבד קנה רבו והוא הדין אם נשתחרר העבד ואחר כך מת יחזיר לרבו שהרי עבד היה בשעה שהפקיד וסתם עבדים גזלנים הם, אבל אם נתגרשה האשה ואחר כך מתה יחזיר ליורשיה ולא לבעל דמשנתגרשה אין לבעלה רשות בה עכ"ל, ולעיל כתב גבי אשה קבל מן האשה יחזיר לאשה ולא לבעל דאין לנו להחזיקה בגונבת, מתה יחזיר לבעלה שאפילו אם ניתן במתנה גמורה על מנת שאין לבעלה רשות בה מכיון שמתה בעלה יורשה ע"כ, והנה רבנו מחלק בין עבד לאשה, ונראה שהוא סובר דסתם עבד גנב וגזלן ואם נותנים לו מתנה קול יש לו הילכך כשמת יחזיר לרבו, ומיהו כשהוא בחיים כיון דספיקא הוא למקום שנטל יחזיר דהא סוף סוף לא יפסיד הבעל ויוציא ממנו בדין ואפילו תאמר שיפסיד כל זמן שהעבד תופס בהם אין לנו להפסיד להעבד מה שהפקיד לנו, ואע"פ שהוא ספק קרוב לודאי שהיה משל גניבה, אבל באשה הוא סבור דסתם אשה אינה גונבת ואפשר שיתנו לה ואם מתה יחזיר לבעל ממה נפשך ואם נתגרשה יחזיר לה או ליורשיה (מ"נ), ואין בלשונו שום סתירה ולא שום הכרח לדברי ר"י ולא לדברי הרמב"ן.

8. יד רמה על בבא בתרא דף נב/א

והיינו טעמא דלא מהדר ליה לקטן, דכיון דלאו בר דעת הוא לא נפיק ידי השבה, דאפילו השבת אבדה דקימא לן דלא בעיא דעת בעלים למקום המשתמר בעינן, ואי מהדר לה לקטן לאו מקום המשתמר הוא. והוא דלא מטי לעונת פטויות, אבל מטי לעונת פטויות דינא הוא דאי תבע ליה מיניה מהדר ליה:

9. חידושי הרשב"א על מסכת בבא בתרא דף נב/א

קטן יעשה לו סגולה. ולא משום דאינו רשאי להחזיר לקטן שמה יאבדם קאמר, שהרי למקום שנטל החזיר, וכדאמרינן לקמן בפרק המוכר את הספינה (פז, ב) גבי איסור ושמן. אלא לצאת מדי שמים קאמר ומשום השבת אבידה של תינוק. ומיהו אם החזיר לתנוק אינו חייב לשלם. ונראה לי דדוקא לקטן שלא הגיע לכלל הפעוטות, שאילו הגיע לכלל הפעוטות מחזיר, דאפילו לכתחלה נותנין לו כדי להתלמד ומקחן מקח וממכרן במטלטלין: